

Rg. **PROTOCTISTA** (prek. – rec.)

Ph. **RHIZOPODA** (?prz., Cm – rec.)

Cl. **THECAMOEBINA** (Ca, Cr – rec.)

GRANULORETICULOSA (prz., Cm – rec.)

FORAMINIFERA (Cm – rec.)

Or. Allogromiida (sv. Cm – rec.)

Textulariida (sp. Cm – rec.)

Fusulinida (sv. Si – Tr)

Involutida (sp. Pe - sv. Cr)

Carteritida (eoc. – rec.)

Miliolida (Ca – rec.)

Lagenida (sp. Ca – rec.)

Globigerinida (Ju – rec.)

Rotaliida (Tr – rec.)

ACTINOPODA (prz., Cm – rec.)

RADIOLARIA (prz., Cm – rec.)

Spumellaria (prz., Cm – rec.)

Nasselaria (Cm – rec.)

CILIOPHORA (De – rec.)

CILIATA (De – rec.)

Tintinnida (De – rec.)

Panožky niťovité , kořenovité

(pohyb, potrava, extracelulární trávení)

Charakteristika: měkké tělo viz Protoctista

Schránka (sekreční)

– tektinová

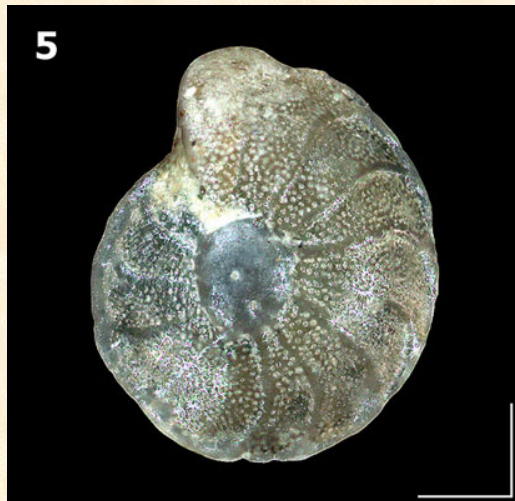
aglutinovaná (tmel-tektin, Fe, Si, CaCO₃)

anorganická (CaCO₃-kalcit

-aragonit,

vzácně ox. Fe, opál)

perforovaná

Cibicides

neperforovaná

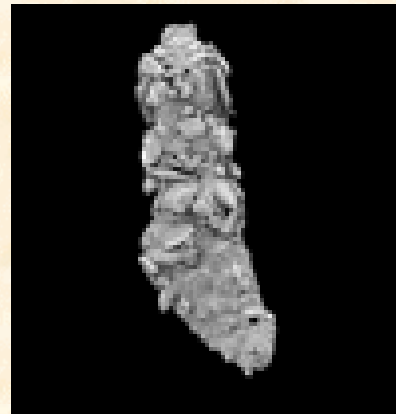
Adelosina sp.

porcelání

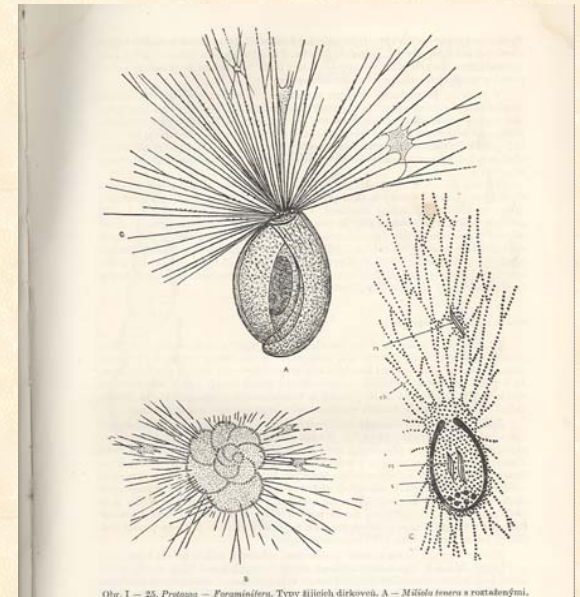

Bolivina

Lagena

Reophax

Obr. 1 — 25. Protozoa — Foraminifera. Tráv řílicích dírkovek. A — *Miliola tenera* s rotacíonými.

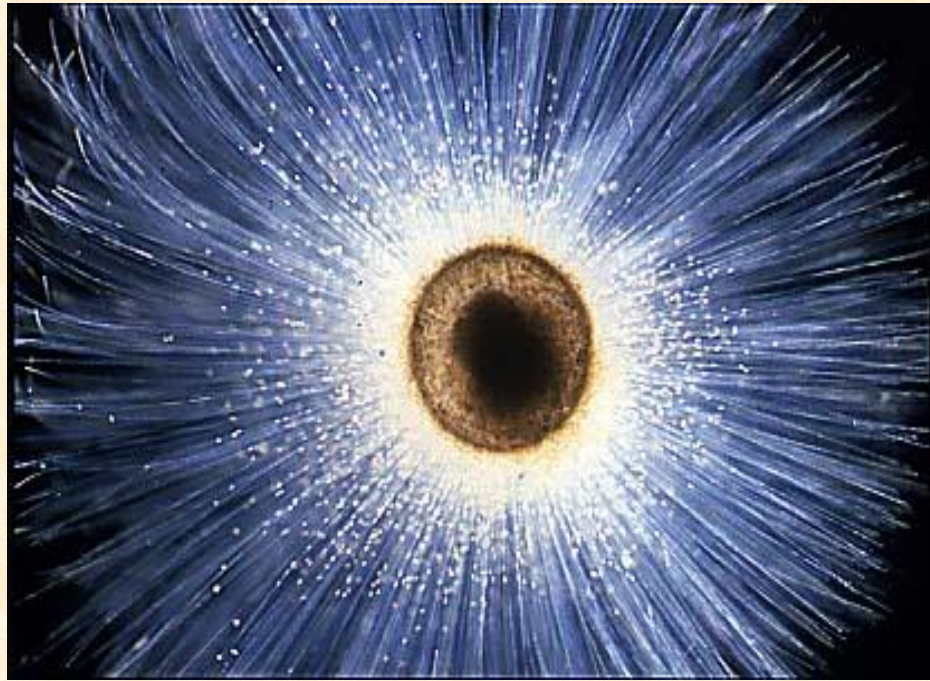
hyalinní

Laticarinina pauperata
(Parker and Jones), 1865

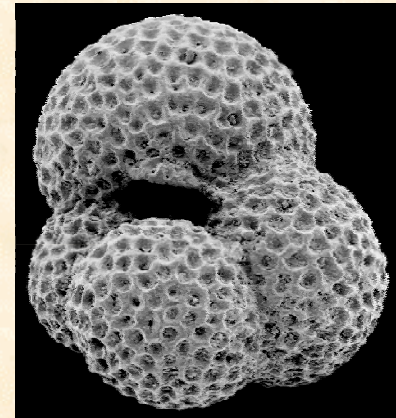
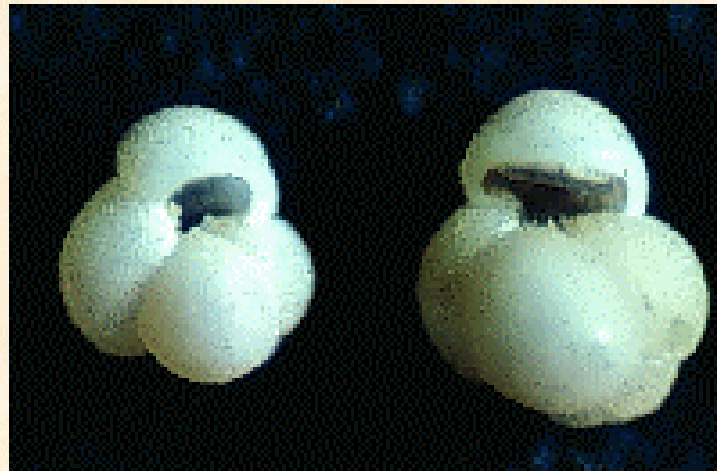
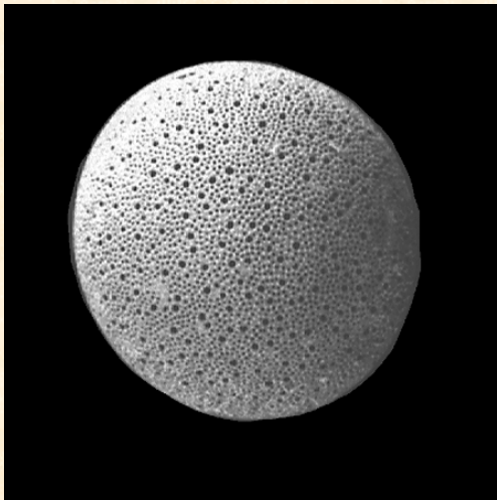
planktonické

Orbulina universa - recent

Globigerina

bentózní

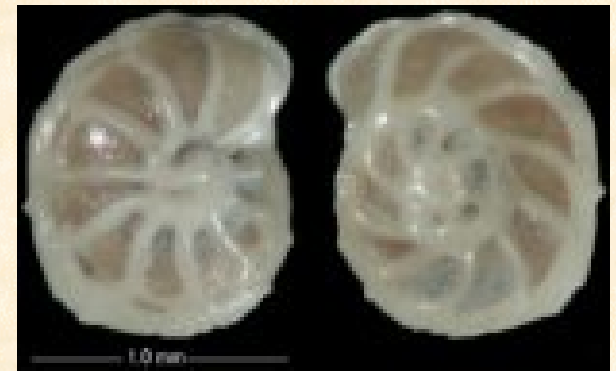
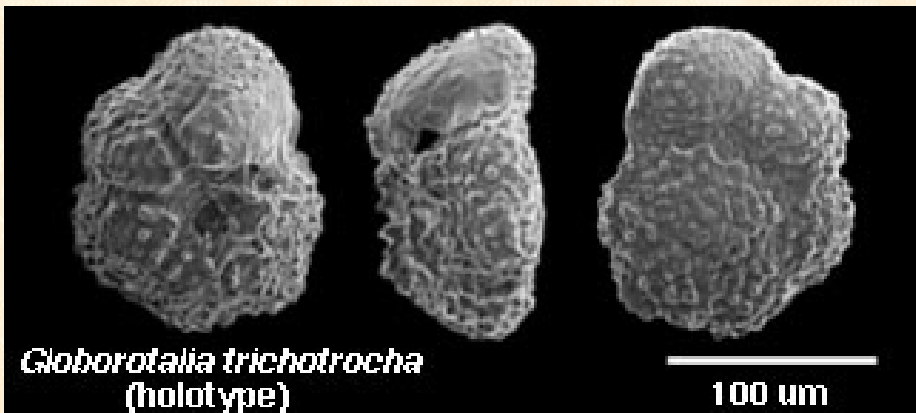

Rotalliina

Nodosaria

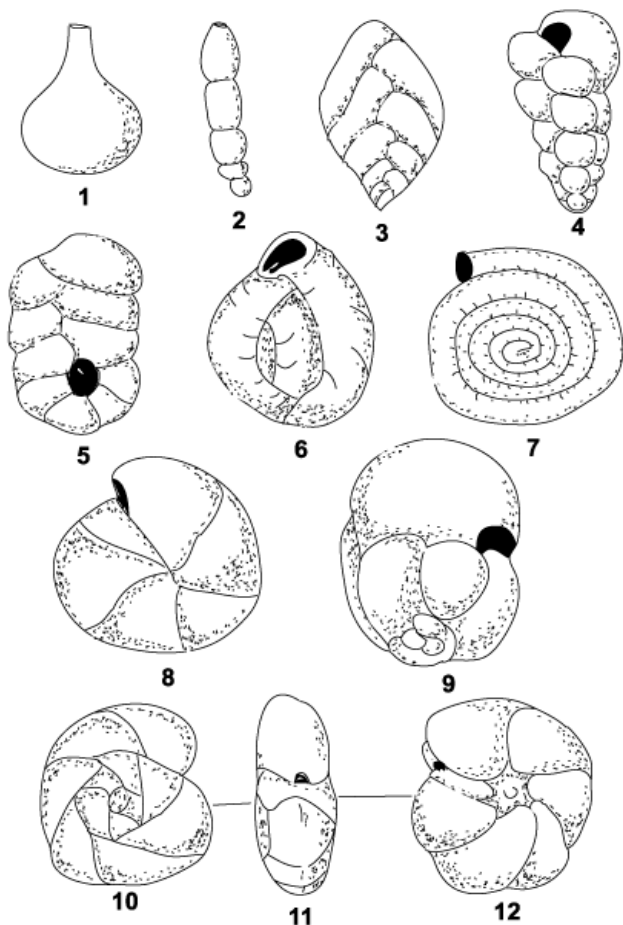
Hoeglundina

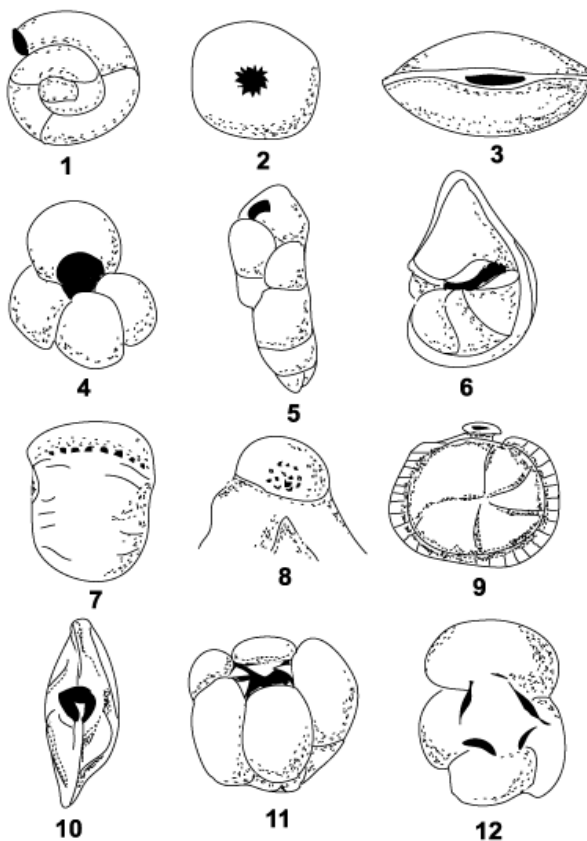
Systematické znaky: schránka, její struktura (el. mikroskop), morfologie (stavba, komůrky, ústí, sutury, zdobení)

Tvar schránek :

Principle types of chamber arrangement. 1, single chambered; 2, uniserial; 3, biserial; 4, triserial; 5, planispiral to biserial; 6, milioline; 7, planispiral evolute; 8, planispiral involute; 9, streptospiral; 10-11-12, trochospiral (10, dorsal view; 11, edge view; 12, ventral view). Redrawn from Loeblich and Tappan 1964.

Tvar ústí

Principle types of aperture. 1, open end of tube; 2, terminal radiate; 3, terminal slit; 4, umbilical; 5, loop shaped; 6, interiomarginal; 7, interiomarginal multiple; 8, areal crbrate; 9, with phialine lip; 10, with bifid tooth; 11, with umbilical teeth; 12, with umbilical bulla. Redrawn from Loeblich and Tappan 1964.

Skulptury

komůrka

sutura

trn

granulace

žebra

- Ekologie: <bentos (< vagilní, sesilní), plankton (jen Globigerinida), vzácně paraziticky
< moře, ojediněle sladkovodní
jejich rozšíření ovlivňuje mimo jiné: batymetrie
teplota
salinita
tlak
řada druhů je stenoekních => význam pro paleoekologii a paleogeografii

Historie skupiny: od Cm – organické + aglutinované schránky (Allogromiida, Textulariida)
od sv. Si – mnohokomůrkové + vápenité schránky (Fusulinida)
od sv. De – rozvoj mnohokomůrkových a vápenitých forem
od Ca – Miliolida a Lagenida
od Tr – Rotaliida
od sp. Cr – Globigerinida (plankton)

Význam:

Horninotvorný: globigerinová bahna (psací křída – Cr), numulitové vápence (paleogén Tethydy)

Stratigrafický: biozóny od paleozoika do recentu,
řada indexových (vůdčích) druhů,
od Cr především Globigerinida

System (řády Allogromiida, Involutida a Carterinida nemají v geologii větší význam a nejsou dále uvedeny):

Or. **Textulariida** (Cm-rec.)

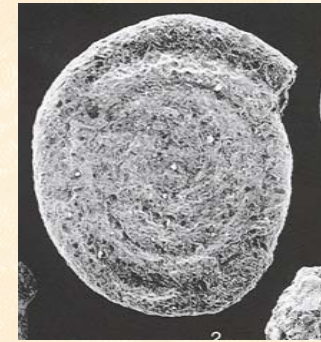
Schránky aglutinované, jednokomůrkové nebo mnohokomůrkové (stratigraficky mladší - od devonu). Významné rody:

Bathysiphon (Tr-rec. kosmopolitní),
Ammodiscus (Si-rec., kosmopolitní),
Glomospira (sv. Ca-rec., kosmopolitní)
Rzehakina (Cr-paleogén),
Cyclammina (paleocén-rec.),
Spirorutilus (paleocén-rec.),
Textularia (paleocén-rec.).

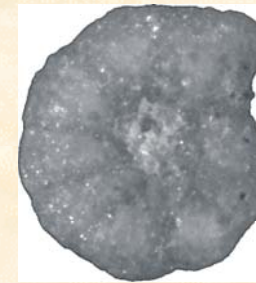
Pozn. Textulariida jsou používány i ve stratigrafii pro regionální zonaci (např. *Spirorutilus carinatus* je vůdčím druhem pro zónu *S. carinatus* ve středním badenu vídeňské pánve).

Bathysiphon filiformis Sars

Ammodiscus miocenicus K.

Cyclammina karpatica C. et Z.

Reophax scorpiurus Montf.

Textularia laevigata
d'Orb.

Textularia mariae d'Orb.

Spirorutilus carinatus (d'Orb.)

Příklad aglutinovaných foraminifer z paleozoika:

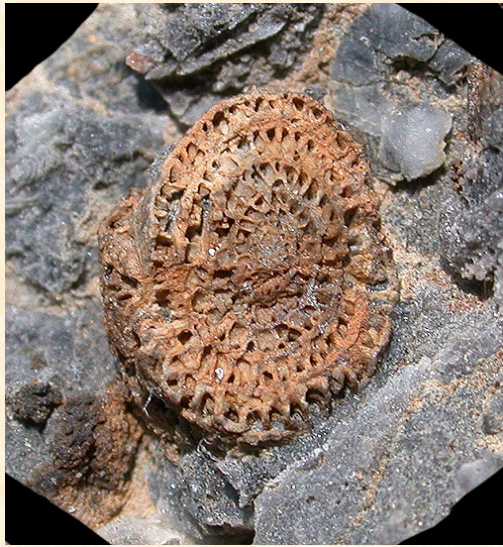

Platysolenites - Cm

Nanicella – middle
to late Devonian

Parafusulina sp., bar=1cm

Or. **Fusulinida** (sv. Si-Tr)

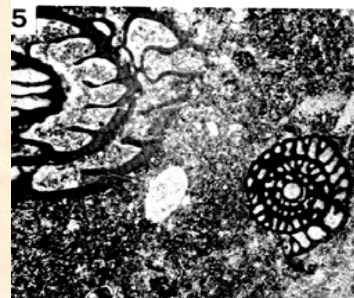
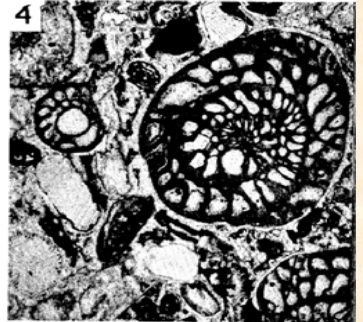
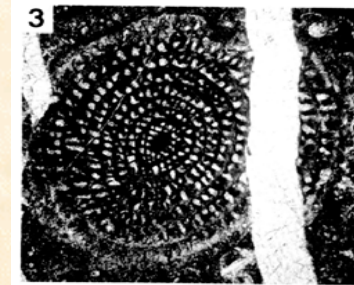
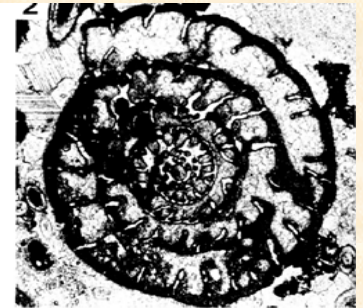
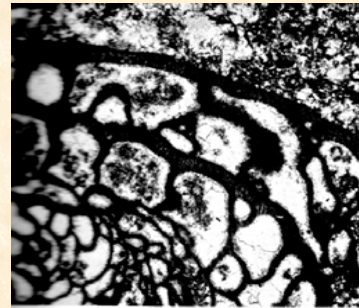
Schránka z homogenního mikrogranulárního kalcitu, u geol. mladších děleného na dvě vrstvy, vřetenovitá, velká až x cm. “). Významné rody:

Parathurammina (sv. Si-sp. Ca),

Moravammina (stř.-sv. De), *Endothyra* (sp.-sv. Ca),

Fusulina (sv. Ca), *Schwagerina* (sp. Pe).

Neoschwagerina (sp. Pe) *Stewartina* (sp. Pe)

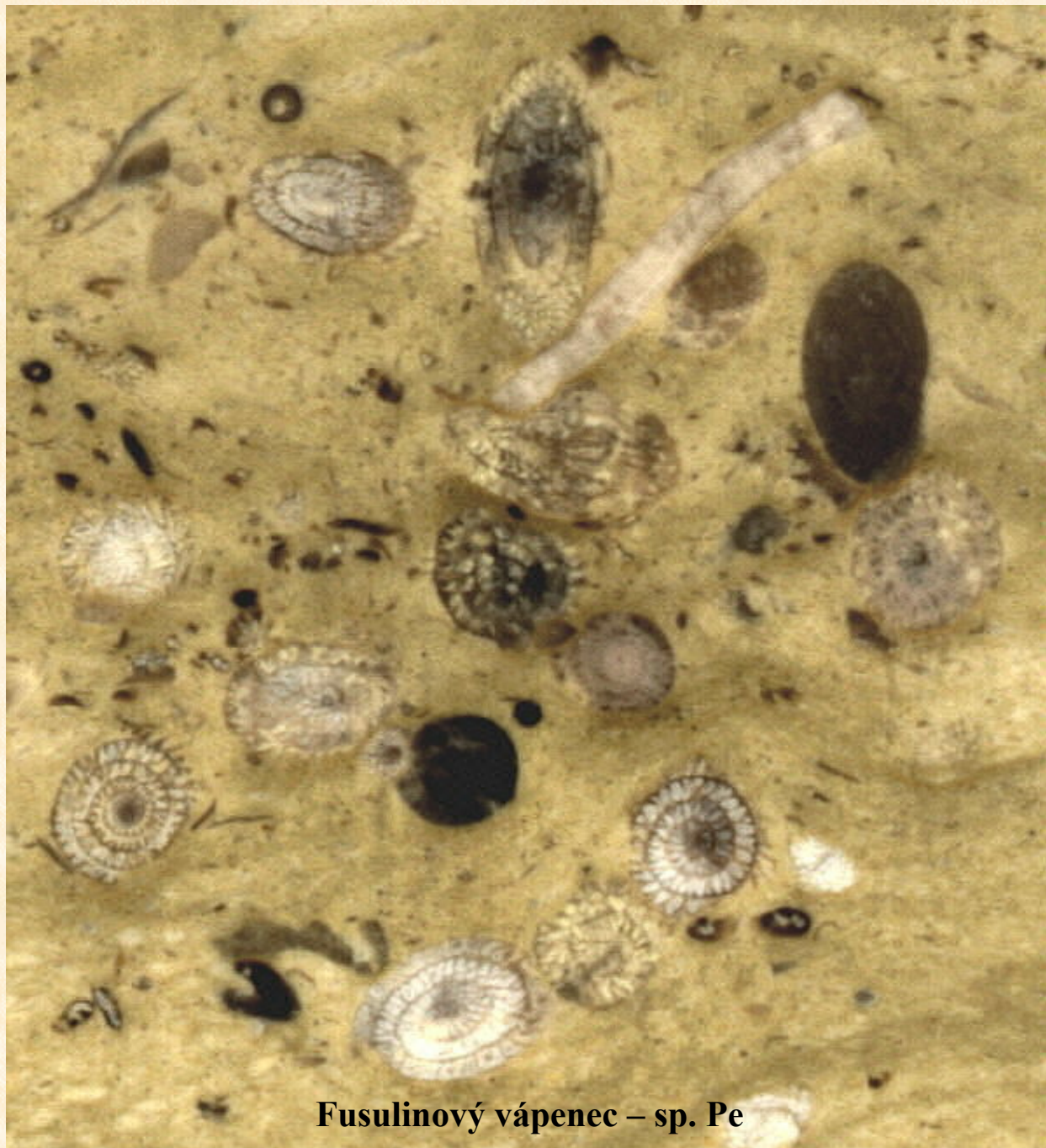
A natural cross-section of a silicified *Stewartina* sp. fusulinid from the **Lower Permian** Owens Valley Group, Inyo County, California; an iron mineral called limonite has created the reddish-brown coloration of the specimen, which here reveals in splendid fashion

V permu mají často horninotvorný význam („fusulinové vápence“)

Pozn. Fusulinida byla postižena silně vymíráním na hranici Pe/Tr. V triasu vymírají.

paleozoické foraminifery se studují převážně ve výbrusech

Fusulinový vápenec – sp. Pe

13

Quinqueloculina boueana
d'Orb.

3

Pyrgo simplex (d'Orb.)

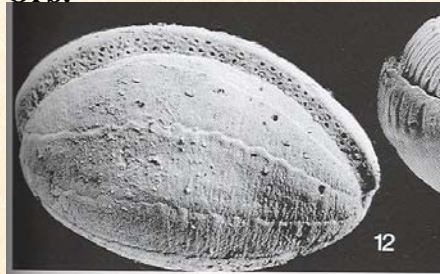

Triloculina sp.

Or. **Miliolida** (Ca-rec.)

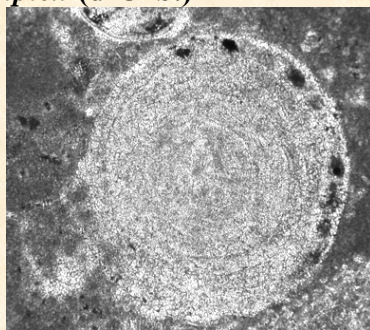
Schránka, porcelánitá z magnésiumkalcitu, krystaly uspořádané paralelně s povrchem (= mléčný vzhled), v dospělosti imperforátní, mnohokomůrková, často v lomené spirále. Významné rody:

Quinqueloculina (Cr.-rec.), *Pyrgo* (sp. eocén.-rec.), *Triloculina* (sp. eocén.-rec.), *Alveolina* (sv. paleocén.-rec.), *Borelis* (sv. eocén.-rec.).

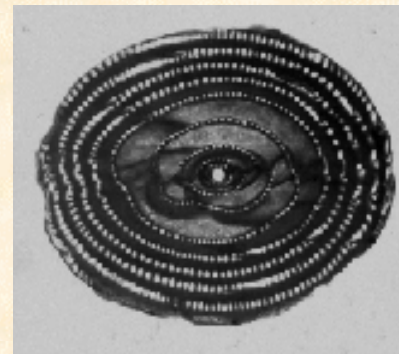

12

Borelis melo haueri (d'Orb.)

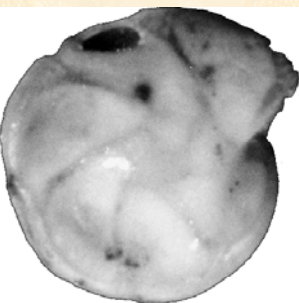
Alveolina cucumiformis x 20

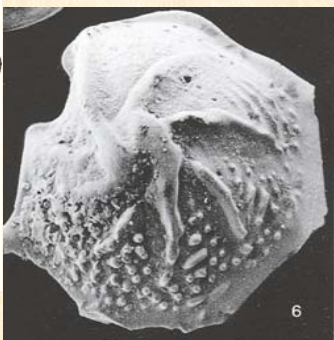
Alveolina (Gl.) primaeva x 20

Alveolina (Gl.) levis x 20

V neogénních pánvích Moravy mají paleoekologický význam (indikují mělkovodní prostředí).

Lenticulina inornata
(d'Orb.)

6

Lenticulina echinata (Sold.)

Marginulina hirsuta d'Orb.

15

Vaginulina legumen (Linné)

5

Lagena striata (d'Orb.)

Or. **Lagenida** (sp. Ca-rec.)

Schránka vápnitá, monolamelární (radiálně uspořádané krystalky kalcitu s c-osou kolmo k povrchu schránky, < hyalinní, < mnohokomůrkové, < perforátní, přímé nebo stáčené. Významné rody:

Dentalina (sv. Cr.-rec.), *Lenticulina* (Tr.-rec.), *Marginulina* (sp. Ju.-rec.), *Vaginulina* (sp. Ju.-rec.), *Lagena* (Ju.-rec.)

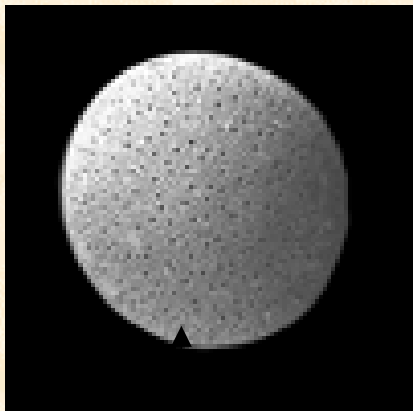
Jejich rozvoj ve spodním badenu vídeňské pánve vedl k definování tzv. „lagenidové zóny“ (Grill, 1943).

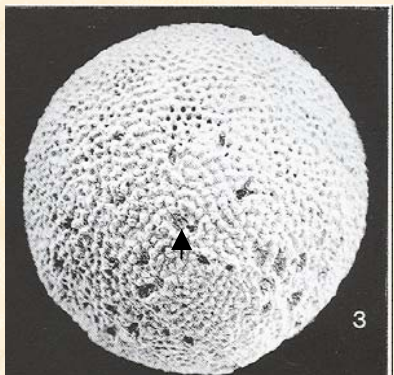
recent ↑

Čas ↓

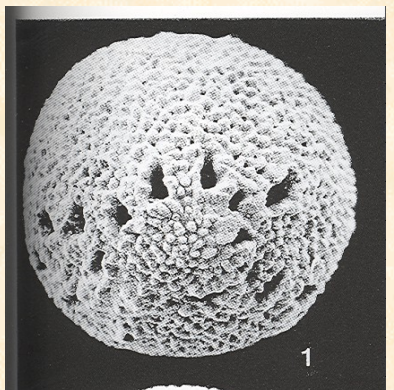
spodní miocén

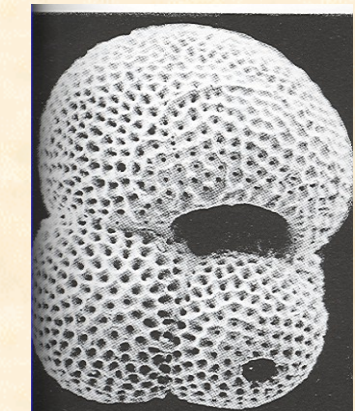
Orbulina universa d'Orb.

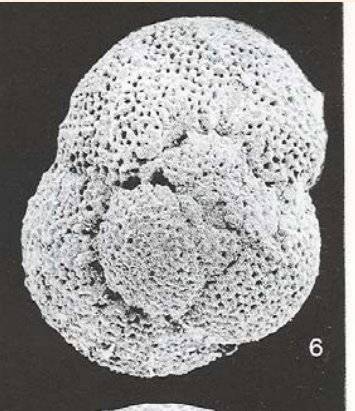
Orbulina suturalis Br.

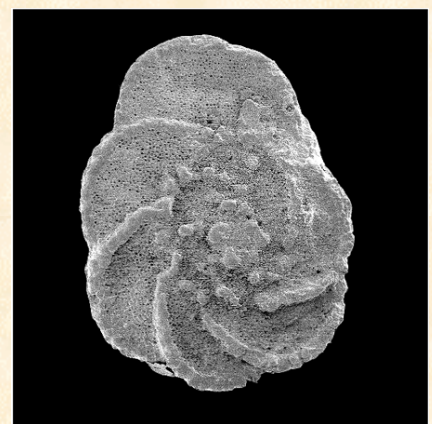
Praeorbulina glomerata circularis (Bl.)

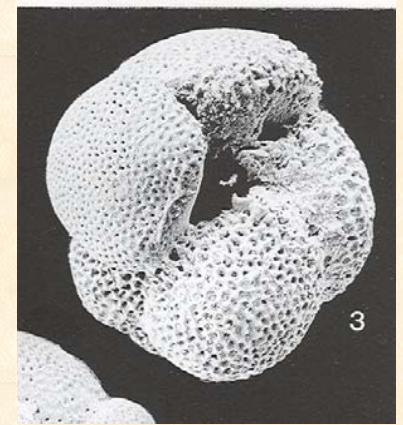
Globigerinoides trilobus Rss.

Velapertina indigena Lucz.

Globotruncana sp.

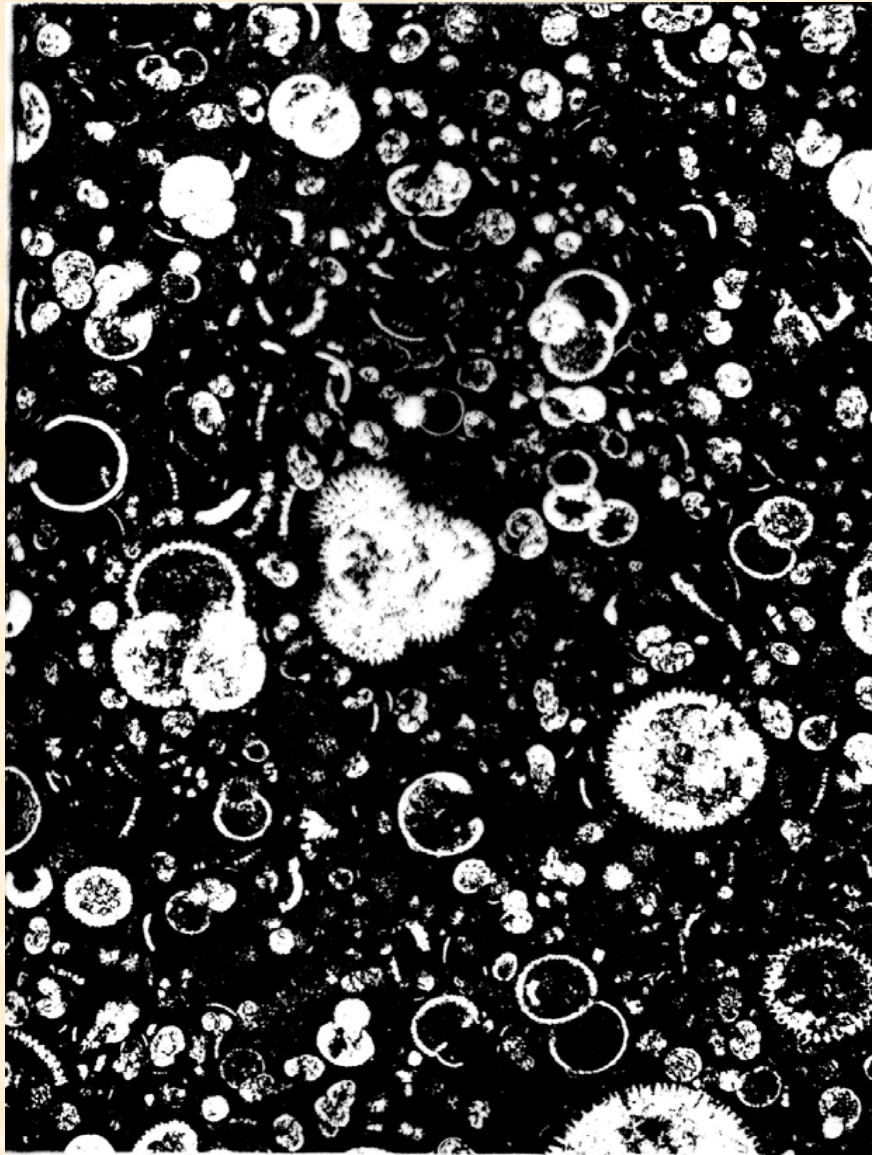

Globoquadrina altispira (C. et J.)

Or. **Globigerinida** (Ju-rec.)
 Schránka: perforovaný hyalinní kalcit, <dvojvrstevná, <víceřadé, <trochospirální. Planktonní, velmi významné pro stratigrafii křídý a kenozoika. Horninotvorný význam – globigerinová bahna (oceány). Některé druhy jsou stenothermní.

Významné rody:
Hedbergella (sp.-svr. Cr), *Ticinella* (sp.-sv. Cr), *Globotruncana* (sv. Cr), *Globoquadrina* (stř.eocén-sv. miocén), *Globigerina* (sv. eocén-rec.), *Globorotalia* (miocén-rec.), *Velapertina* (stř.miocén) *Praeorbulina* (sp.-stř. miocén) *Orbulina* (stř.miocén-rec.),

Foraminiferový hlen – hlubokomořský sediment – v hloubkách 700-6000m, vyvinut ve všech oceánech, převládá v Atlantiku -dnes hlavně globigerinový hlen - v korálových útesech mohou být místně významnější než koráli.

Bolivina fastigia Cush.

Bulimina elongata d'Orb.

Uvigerina graciliformis P. et T.

Or. **Rotaliida** (Tr-rec.)

Schránka: lamelární kalcit (šestičetná forma CaCO₃), perforátní, hyalinní, mnohokomůrková, zavínutá nebo biserální či triseriální, ústí jednoduché nebo s vnitřní zubní destičkou nebo entosoleniální rourkou. Bentos. Význam: horninotvorný (nummulitové vápence), stratigrafický (zóny sarmatu vídeňské pánve např. podle elphidií, numulitová zonace v paleogénu Tethydy), prostředí. Významné rody:

Bolivina (sv. Cr.-rec.),

Bulimina (paleocén-rec.),

Uvigerina (sv. eocén-rec.),

Stilostomella (miocén),

Cibicidoides (paleocén-rec.),

Svratkina (sv. Cr.-rec.),

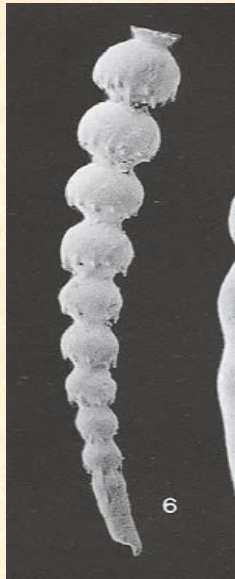
Heterolepa (sv. Cr.-rec.),

Ammonia (sp. miocén-rec.),

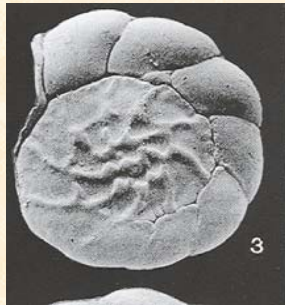
Elphidium (sp. eocén-rec.),

Miogypsina (sv. oligocén-sp. miocén),

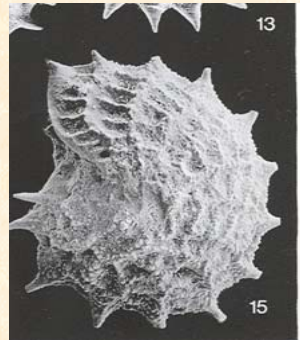
Nummulites (paleocén-rec.)

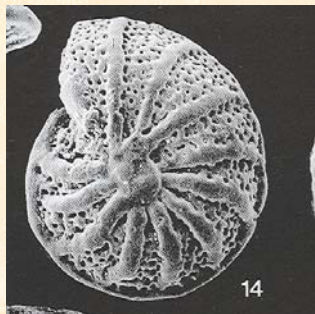
Stilostomella adolphina (d'Orb.)

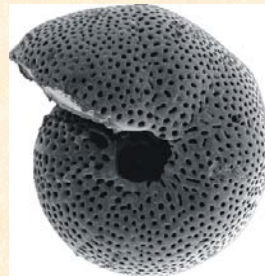
Ammonia viennensis (d'Orb.)

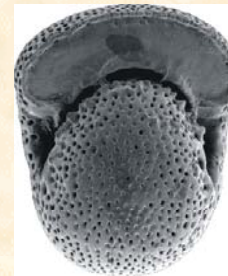
Elphidium aculeatum (d'Orb.)

Cibicidoides ungerianus filicosta
(Hagn)

Melonis pompilioides (F. et M.)

Nummulites gizehensis

Nummulites

Průřezy numulitovými
vápenci s *Nummulites* sp.

Nummulitový vápenec z Cheopsovy pyramidy

Podkmen Crustacea (Korýši) – (kambrium-recent)

Třída Branchiopoda (Phyllopoda)- lupenonožci (devon-recent)

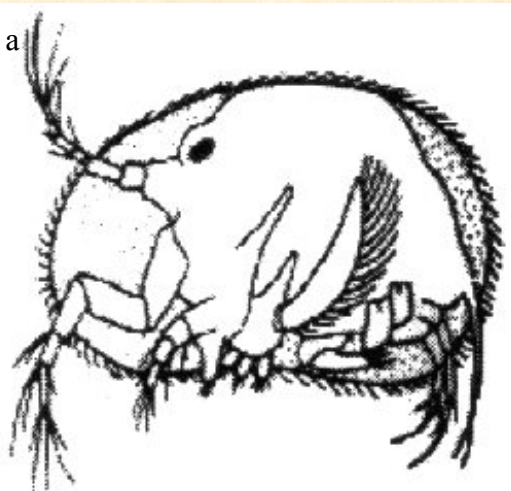
Podřád Conchostraca (škeblovky)

Tř. Ostracoda – lasturnatky, ostrakodi, skořepatci (kambrium-recent)

Během života se několikrát svlékají. Lastury hladké nebo skulpturované, misky jsou spojené podél zámku a překrývají se podél volných okrajů. Misky jsou často zatočené podél volných okrajů a vzniká duplikatura – projevuje se **na okraji misek charakteristickou zvápenatělou vnitřní lamelou**.

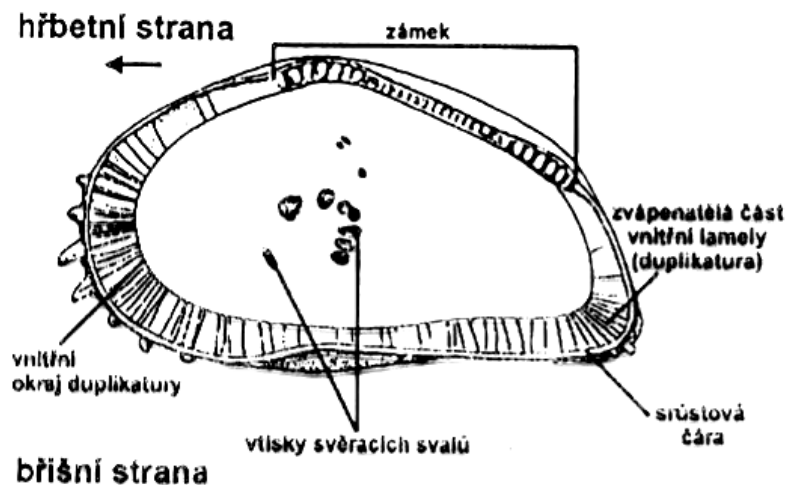
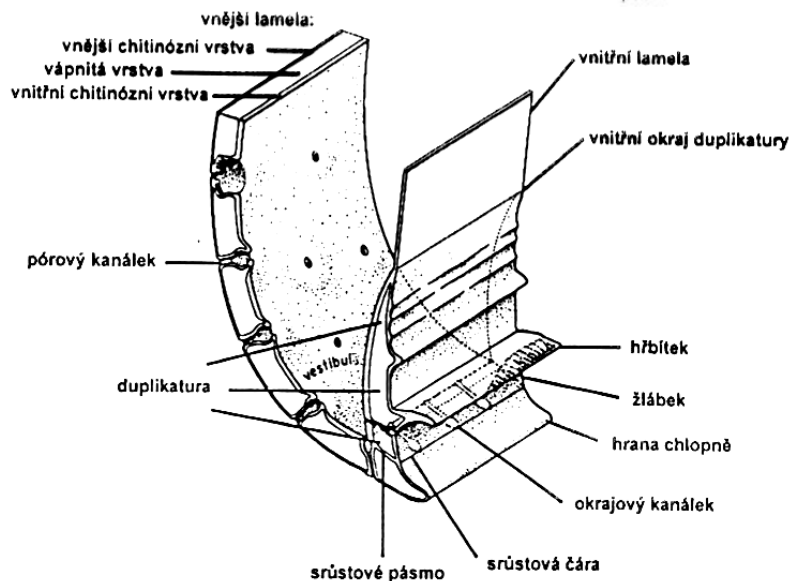
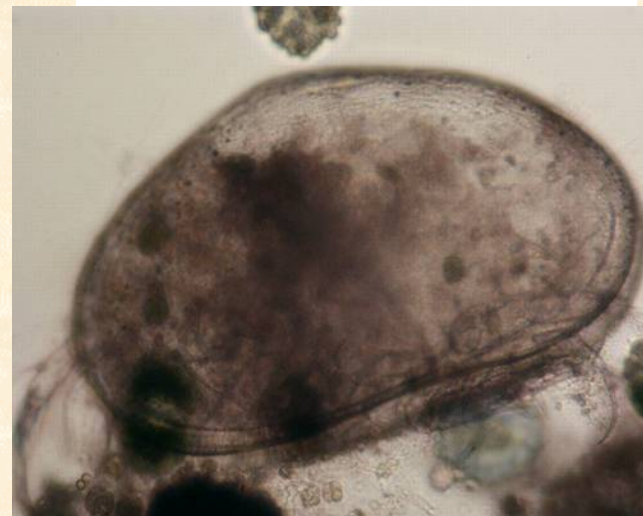
- mořské, brakické i sladkovodní sedimenty v terciéru časté spolu s foraminiferami a důležité stratigraficky.

Cyprisové jílovce

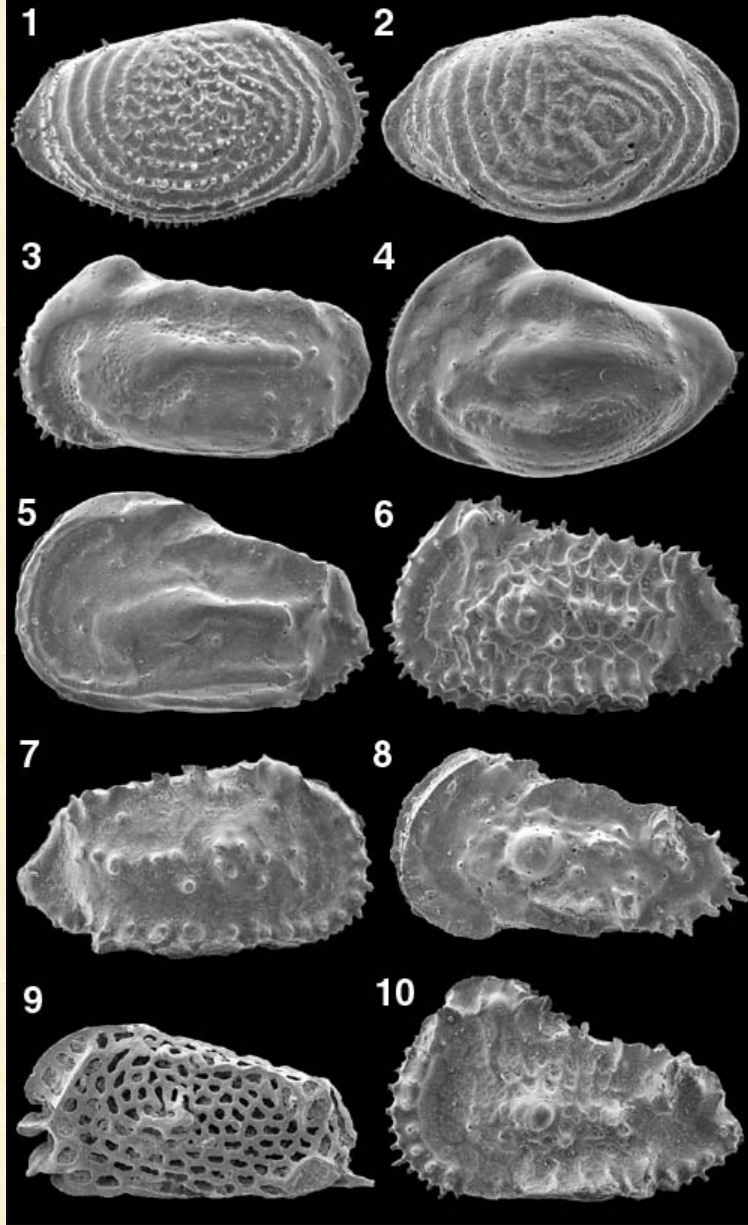
Cyprididae

Morfologie vnitřní strany schránky: pohled do pravé chlopně (BENSON & al. in MOORE 1961).

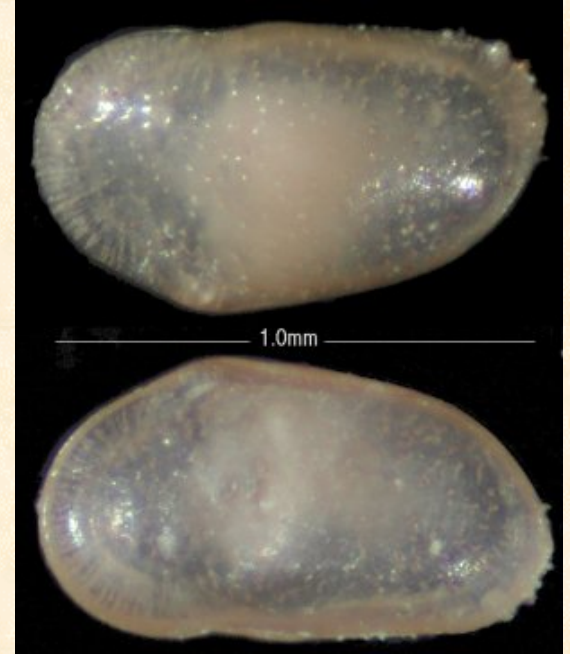

Schematický řez volným okrajem chlopně (SCOTT in MOORE 1961).

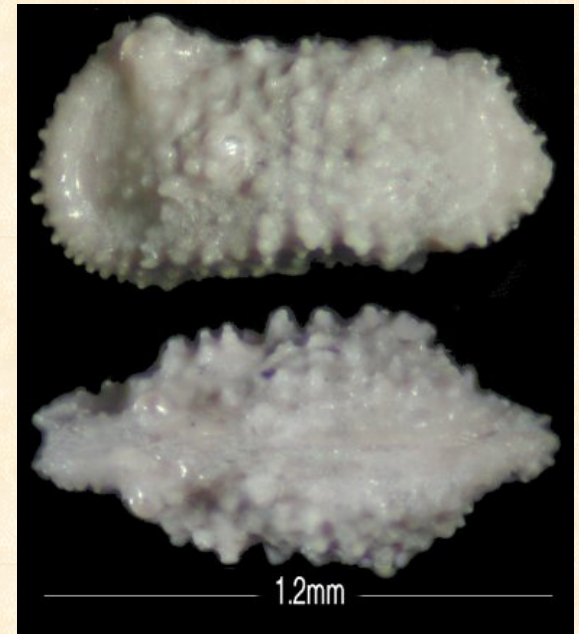

1) <i>Neocythere denticulata</i>	6) <i>Cythereis reticulata</i>
2) <i>Neocythere vanveenae</i>	7) <i>Cythereis folkestonensis</i>
3) <i>Mandocythere harrisiana</i>	8) <i>Isocythereis fortinodis</i>
4) <i>Protocythere albae</i>	9) <i>Platycythereis gaultina</i>
5) <i>Cornicytereis larivourensis</i>	10) <i>Rehacythereis luermannae</i> Gault Clay

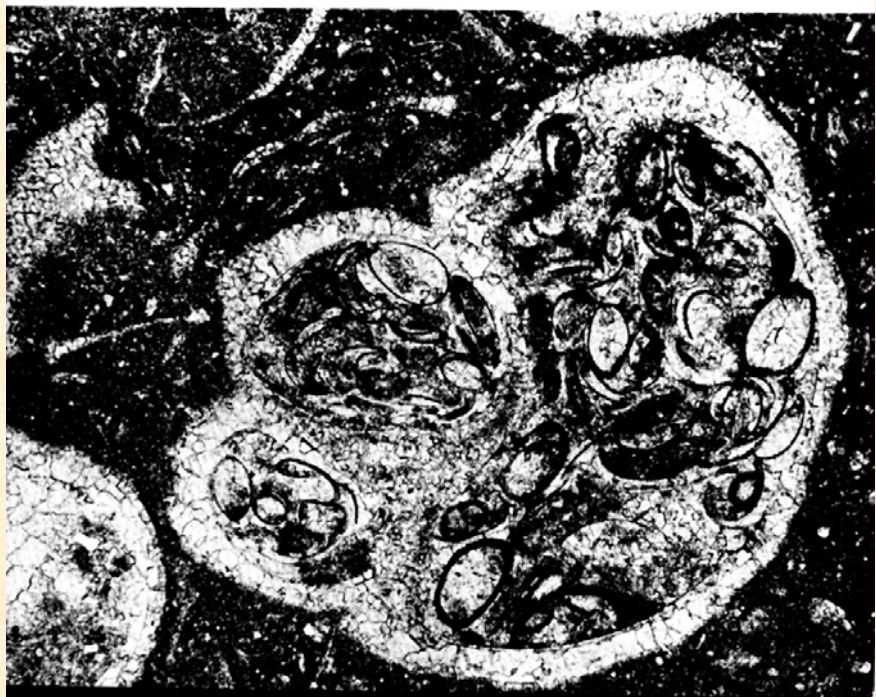
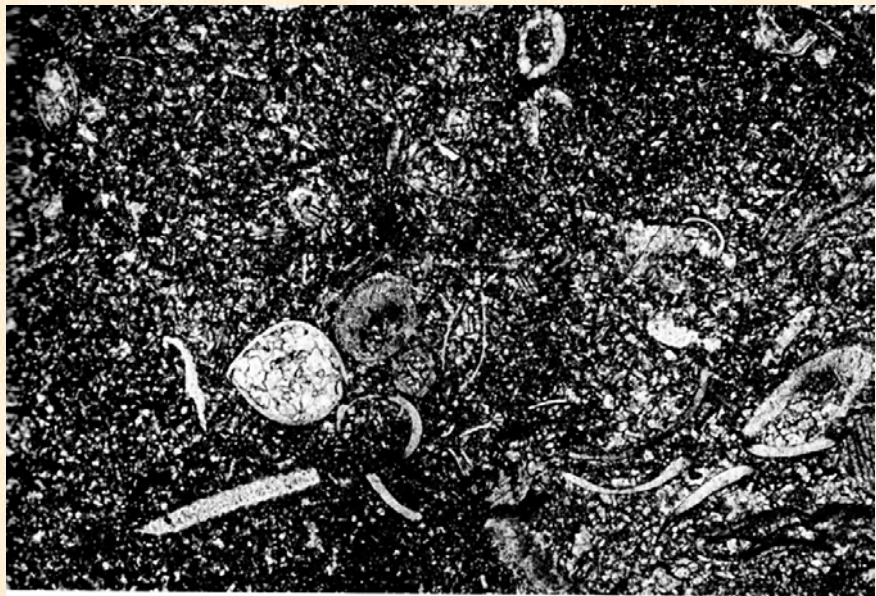

Cytherelloidea chapmani

Protocythere albae

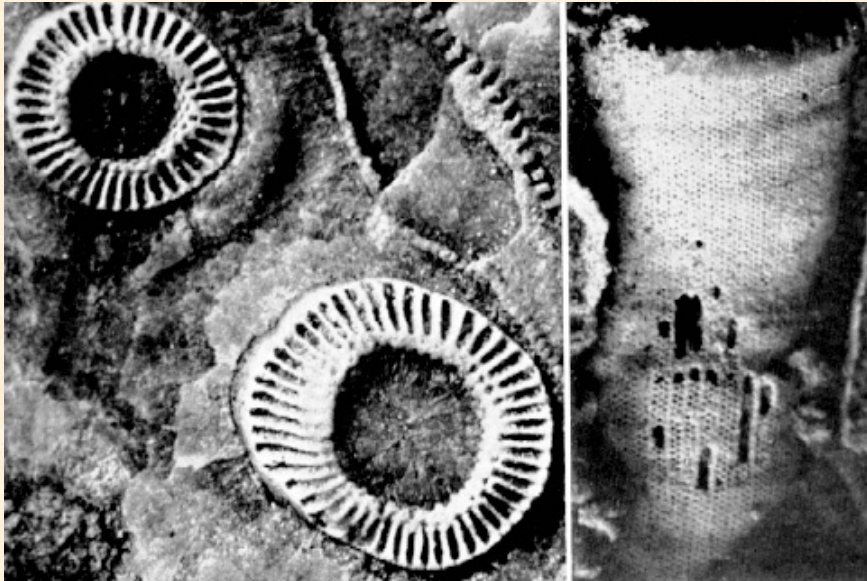

Organizmy studované makropaleontologií, jejichž části můžeme najít ve výbrusech nebo výplavech

Archeocyati

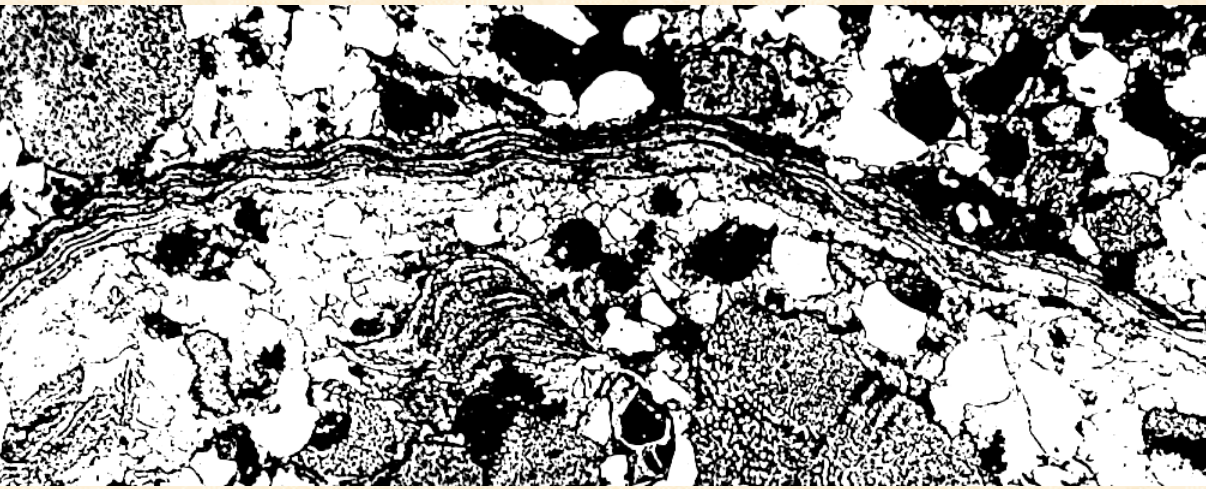

Vermes

Brachiopoda

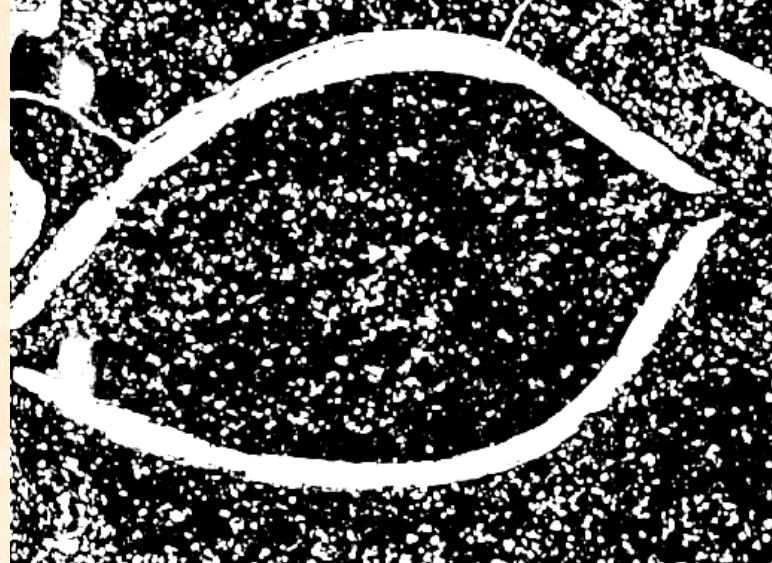
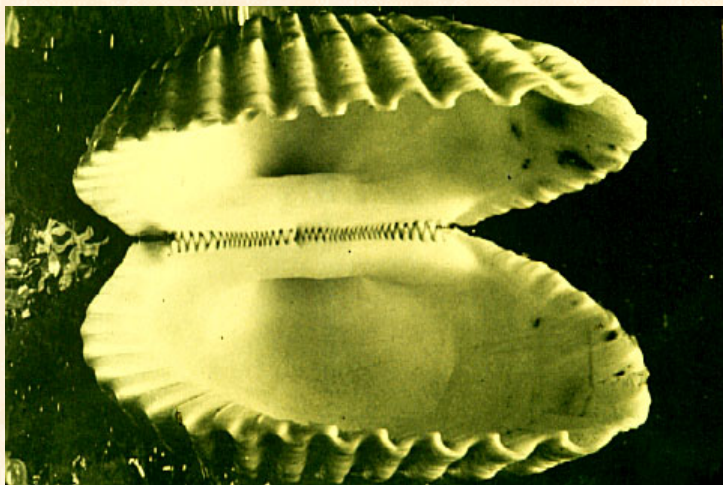
Uprostřed zřetelná vláknitá schránka ramenonožce. Matrix z křemitého písku, porézní destičky echinodermat a kalcitový cement. Několik tmavých zrn po dřívě existujícím vápnitém jílu. x40

Vláknitá punktátní schránka v matrix z pelet a drti ostnokožců. Svrch. perm, Nevada. x20

Bivalvia

Příčný řez miskami mlže v místě uprostřed schránky paralelně se zámkovou linií. Matrix - jílovitý křemitý prachovec.

Tentaculiti

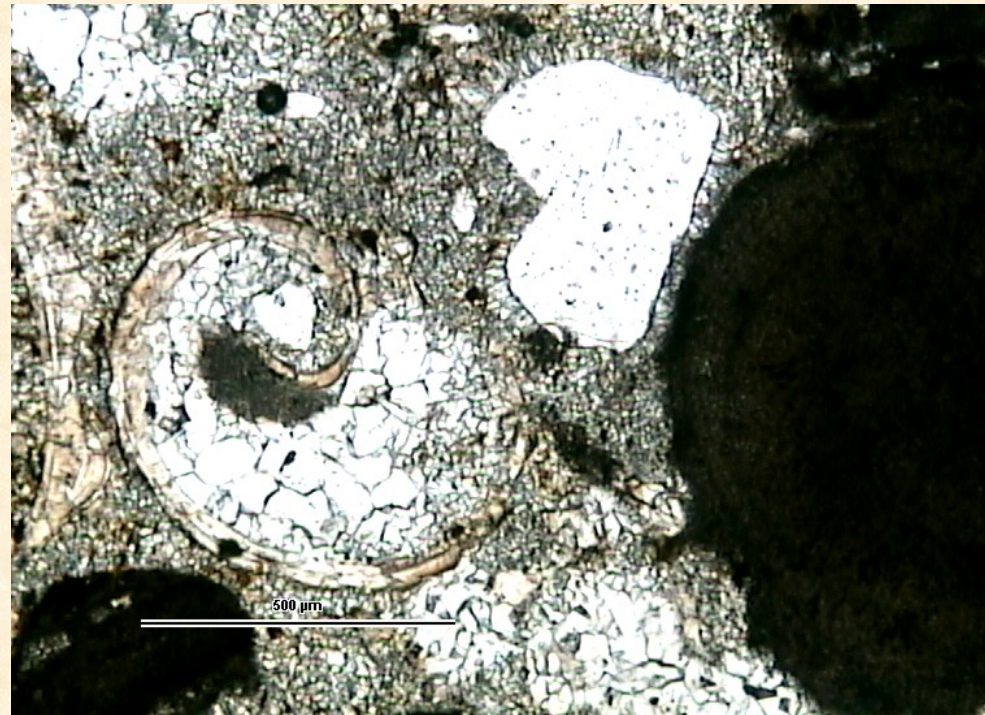
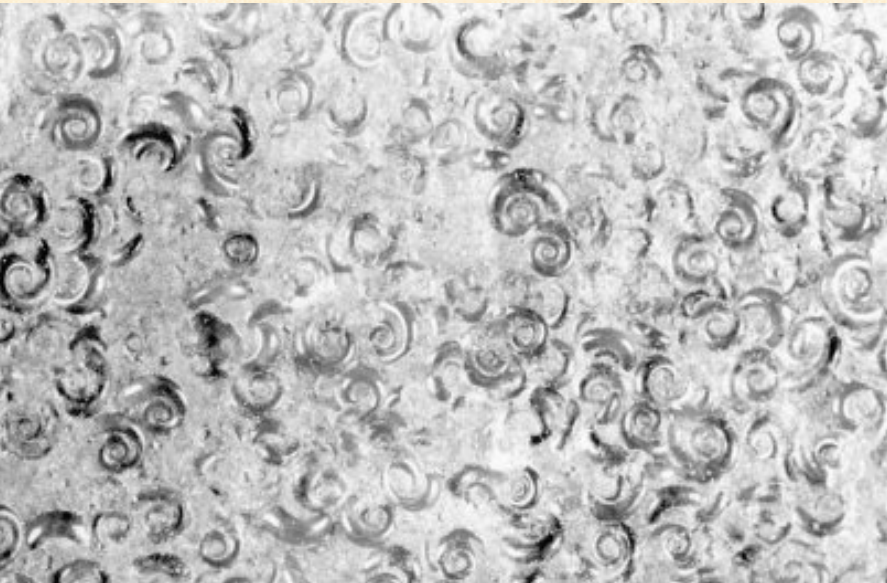
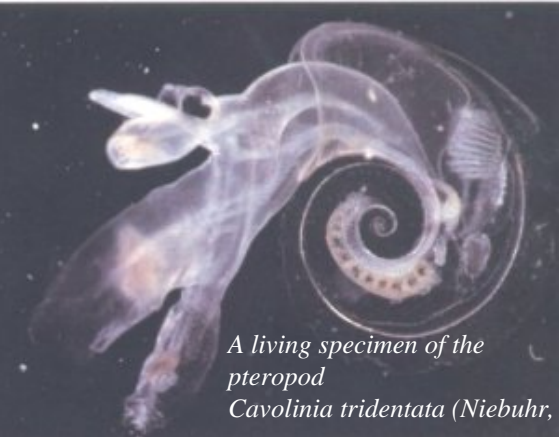
Patrný příčné skulptury a jemně laminovaná schráněčná mikrostruktura u tentakulitů.

Příčně lamelární mikrostruktura měkkýšů, Stř. eocén, Francie. x20

Gastropoda

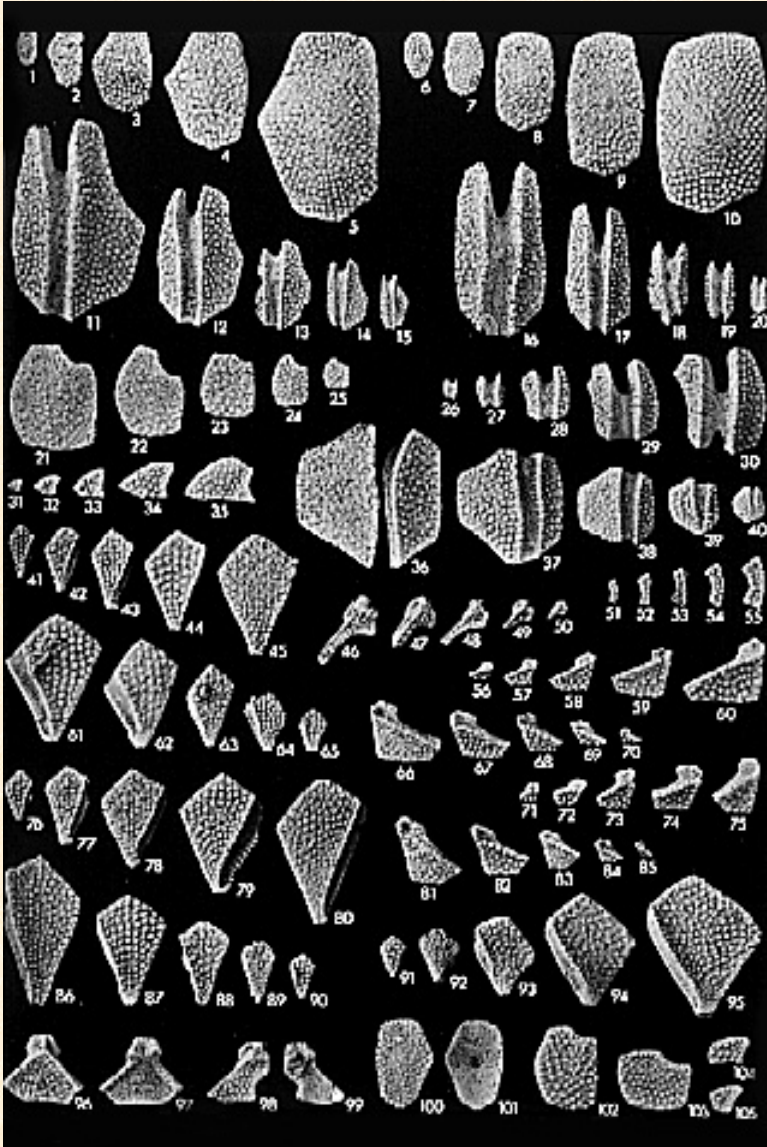

***Limacina mercinensis* (Watelet & Lefèvre, 1880)**

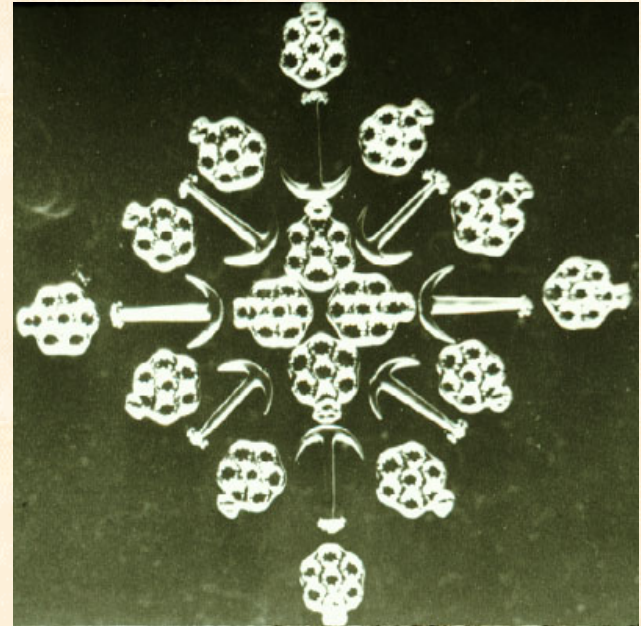
Fur (Denmark, Jylland), beach at Knuden Cliff

Echinodermata

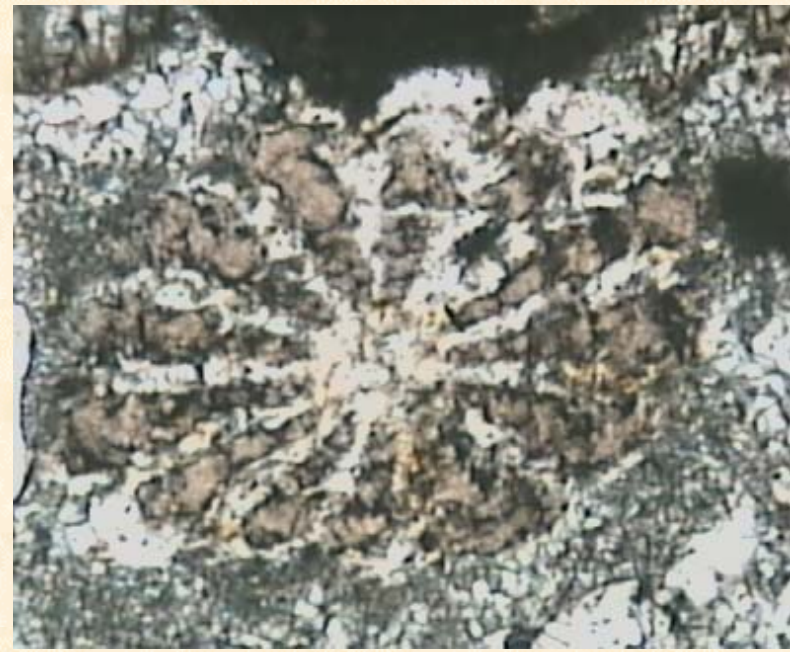
Desky crinoidů

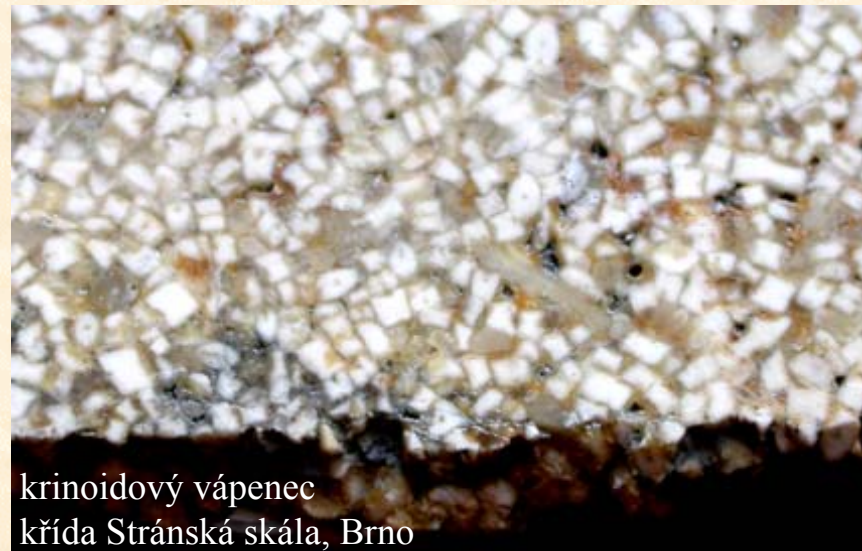
Jehlice Holothuroidů

Články krinoidů

Osten ježovky

krinoidový vápenec
křída Stránská skála, Brno